Chulalongkorn University Dental Journal

Volume 3 | Issue 3 Article 1

1980-09-01

Knowledge attitude and practice in oral health in two Thai groups(การศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ของคนไทย 2 กลุ่ม)

Pensri Sitthisomwong

Sulaksana Palanuwong

Follow this and additional works at: https://digital.car.chula.ac.th/cudj

Part of the Dentistry Commons

Recommended Citation
Sitthisomwong, Pensri and Palanuwong, Sulaksana (1980) "Knowledge attitude and practice in oral health in two Thai groups(การศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ของคนไทย 2 กลุ่ม)," *Chulalongkorn University Dental Journal*: Vol. 3: Iss. 3, Article 1.
DOI: 10.58837/CHULA.CUDJ.3.3.1
Available at: https://digital.car.chula.ac.th/cudj/vol3/iss3/1

This Original article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Dental Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

วารสารทันตแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 ก.ย.–ธ.ค. 2523

การศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ของคนไทย 2 กลุ่ม

เพ็ญศรี สิทธิสมวงศ์* ท.บ., D.D.P.H. R.C.S. (England)
สุลักษณ์ ผลานุวงศ์** วท.บ. (สุขศึกษา)

การศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เกี่ยวกับทันตสุขภาพของคนไทย 2 กลุ่ม ซึ่งมีระดับการศึกษาและเศรษฐานะต่างกัน ได้แก่ กลุ่มพนักงานของธนาคาร และกลุ่มคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ ทันตแพทย์ และบริการทันตกรรมไม่แตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในพฤติกรรมเกี่ยวกับจัดอันดับความต้องการ ชนิดของบริการทันตกรรม การไปพบทันตแพทย์ และการดูแลทันตสุขภาพของบุตร ซึ่งความแตกต่างนี้มีสาเหตุจากเศรษฐานะร่วมอยู่ด้วย

บทนำ

ปัญหาโรคในช่องปาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคฟันและเหงือก เป็นปัญหาที่เพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้นปัญหาหนึ่งในบรรดาปัญหาสาธารณสุข ทั้งนี้เพราะอัตราป่วยและอัตราการเพิ่มทวีของโรคค่อนข้างสูงและเป็นไปอย่างรวดเร็วจนน่าวิตก จากการสำรวจในหลายจังหวัด พบว่ามีอัตราการป่วยด้วยโรคในช่องปากเกินกว่าร้อยละ 80 ซึ่งอัตราป่วยนี้จะเพิ่มทวีเป็นปฏิภาคโดยตรงกับการเพิ่มทวีของประชากรและการพัฒนา

การวิจัยนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2521

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หัวหน้าภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
** อาจารย์ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเทศ[1] ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการให้การรักษาโรคเพียงอย่างเดียวนั้น ไม่สามารถครอบคลุมความต้องการของประชากร หรือลดอัตราการเกิดของโรคได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ขาดแคลนทันตแพทย์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้บริการด้านการป้องกันและควบคุมโรคอย่างมีประสิทธิภาพเข้าร่วมด้วย[2] ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความขาดแคลนทันตแพทย์อยู่มาก จำนวนทันตแพทย์ในปัจจุบันต่อประชากรคิดเป็นอัตราส่วน 1:30,000[3] ดังนั้น การหาวิธีการต่าง ๆ ในการป้องกันและควบคุมโรคในช่องปากสำหรับคนไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการให้บริการดูแลทันตสุขภาพ

ได้มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของผู้ปกครองต่อเด็กพบว่า ผู้ปกครองของเด็กยังมีความรู้น้อย และการปฏิบัติยังไม่เหมาะสม[4] ประกล พิบูลโรจน์ และ สุภาพร กัณห์วานิช พบว่า ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพ ของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม 2 โรง ไม่แตกต่างกัน[5]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับทันตสุขภาพของคนไทย 2 กลุ่ม ที่มีเศรษฐานะและระดับการศึกษาต่างกัน เพื่อนำข้อมูลมาศึกษาเปรียบเทียบกันว่า มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อใช้เป็นพื้นฐานการพิจารณาในการศึกษาถึงวิธีดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคและการส่งเสริมทันตสุขภาพให้ได้ผลดียิ่งขึ้นต่อไป

การดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาและเศรษฐานะสูง ได้แก่ พนักงานธนาคารในกรุงเทพฯ ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาจบมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือ 6 และระดับปริญญาหรือเทียบเท่า มีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 4,000 บาทต่อคน มีอายุระหว่าง 20–40 ปี จำนวน 500 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาและเศรษฐานะต่ำ ได้แก่ กลุ่มคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ จบประถมศึกษาตอนต้น และมีรายได้ประมาณเดือนละ 1,300 บาทต่อคน มีอายุระหว่าง 20–40 ปี จำนวน 480 คน

การเก็บข้อมูล

ในการออกสำรวจแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ร่วมไปกับคณะสำรวจ ซึ่งมีการตรวจสุขภาพ

ในช่องปาก การเก็บข้อมูลเพื่อหาเชื้อ Streptococus Mutans และการสำรวจเกี่ยวกับอาหารประจำวัน การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำโดยแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มารับการตรวจสุขภาพในช่องปาก ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำมาส่งคืนให้แก่ผู้วิจัยเมื่อตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต่อจากนั้นได้นำมารวบรวมและทำการแจงนับ รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

แบบสอบถามสำหรับการสำรวจความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพ ประกอบด้วยข้อย่อย 21 ข้อ ดังนี้

– ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ 6 ข้อ
– ทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ 8 ข้อ
– พฤติกรรมเกี่ยวกับทันตสุขภาพ 7 ข้อ

แบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมดนี้ ก่อนจะนำไปใช้ ได้นำไปทดลองกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และแก้ไขปรับปรุง รวม 4 ครั้ง

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ

ประเภทกลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S.D.	ค่า Z ที่คำนวณได้	ค่า Z จากตาราง ที่ระดับ 0.05
พนักงานของธนาคาร	0.212	0.205	0.283	0.196
คนงานในโรงงาน	0.18	0.187		

จากตาราง แสดงว่า ความรู้ของพนักงานของธนาคารและคนงานใน โรงงานที่ได้ทำการวิจัยศึกษาเกี่ยวกับทางทันตสุขภาพ (ทั้ง 6 ข้อ) ได้คะแนนมัชฌิมเลขคณิต 1.17 $(\frac{1.27-1.08}{2})$ จากคะแนน 6 คะแนน (ข้อละ 1 คะแนน) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่น้อยมาก ความรู้ของประชากรตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มนี้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ระดับ 0.02

2. ทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ของตนเองด้านทันตสุขภาพ

พนักงานของธนาคาร ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองมีความรู้อยู่บ้าง คิดเป็นร้อยละ 43.00 รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่คิดว่าตนเองไม่มีความรู้เลย คิดเป็นร้อยละ 27.20 ต่อมาได้แก่

ผู้ที่ไม่แน่ใจ คือ อาจจะรู้หรือไม่รู้ก็ได้ คิดเป็นร้อยละ 24.40 และมีเพียงร้อยละ 0.40 ที่คิดว่าตนเองมีความรู้มากเกี่ยวกับสุขภาพในช่องปาก

คนงานในโรงงาน ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 41.87 คิดว่ารู้บ้าง ร้อยละ 32.71 ผู้ที่ไม่แน่ใจว่ารู้หรือไม่ มีร้อยละ 17.71 และผู้ที่คิดว่ารู้มาก มีร้อยละ 0.83

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทันตสุขภาพของตนเอง

ทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 91.40 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 98.85 ของคนงานในโรงงาน สามารถให้ความคิดเห็นได้ว่า สุขภาพของฟันและเหงือกของตนเองในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีส่วนน้อยที่ตอบว่าไม่รู้ ได้แก่พนักงานธนาคาร ร้อยละ 6.60 และคนงานในโรงงานร้อยละ 3.13, ร้อยละ 46.20 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 43.75 ของคนงานในโรงงานคิดว่าสุขภาพของฟันและเหงือกของตนเองอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 10.80 และ 1.20 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 14.79 และ 3.75 ของกลุ่มคนงานในโรงงาน คิดว่าสุขภาพฟันและเหงือกดีและดีมาก ตามลำดับ ส่วนที่คิดว่าไม่ดีมีร้อยละ 33.20 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 33.84 ของคนงานในโรงงาน

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม คิดว่าตนเองรู้ว่า จำนวนฟันธรรมชาติในปากขณะที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานั้น มีครบหรือไม่ กลุ่มที่คิดว่า ไม่รู้มีเพียงร้อยละ 9.20 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 7.91 ของคนงานในโรงงาน สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันโรคนั้น พนักงานธนาคารร้อยละ 78.20 และคนงานในโรงงานร้อยละ 62.50 คิดว่า โรคต่าง ๆ ในช่องปากนั้น สามารถป้องกันได้ กลุ่มที่คิดว่าป้องกันไม่ได้ มีเพียงร้อยละ 0.80 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 2.70 ของกลุ่มคนงาน นอกจากนั้นคิดว่าไม่รู้และไม่แน่ใจมีร้อยละ 4.80 และ 12.60 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 13.54 และ 18.96 ของกลุ่มคนงานในโรงงาน ตามลำดับ

2.3 ทัศนคติต่อทันตแพทย์

ส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่ม มีทัศนคติคล้ายกัน คือไม่กลัวทันตแพทย์ ซึ่งมีร้อยละ 65.60 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 57.09 ของคนงานในโรงงาน ที่ตอบว่ากลัวมีเพียงพนักงานธนาคารร้อยละ 18.80 และคนงานร้อยละ 28.82 นอกจากนั้นเป็นผู้ที่ไม่มีความคิดเห็นในเรื่องนี้ และทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการทันตแพทย์เพื่อให้บริการทันตกรรมในที่ทำงานหรือบริเวณใกล้เคียง

2.4 ทัศนคติเกี่ยวกับบริการทันตกรรม

ตารางที่ 2 2.4.1 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อบริการทันตกรรมที่เคยได้รับ

ทัศนคติ	กลุ่มพนักงานธนาคาร ร้อยละ	กลุ่มคนงานในโรงงาน ร้อยละ
พอใจ	49.00	41.87
ไม่พอใจ	9.60	7.65
เฉย ๆ	26.80	23.69
ไม่แน่นอน	1.80	1.80
ไม่ตอบ	12.80	24.99
รวม	100.00	100.00

แสดงให้เห็นว่ากลุ่มพนักงานมีความพอใจในบริการทันตกรรมที่เคยได้รับมากกว่ากลุ่มของคนงานในโรงงานร้อยละ 7.13 ส่วนกลุ่มที่มีทัศนคติไม่ดีต่อบริการคือไม่พอใจนั้นมีเป็นส่วนน้อยของทั้ง 2 กลุ่ม และผู้ที่มีความคิดเห็นไม่แน่นอนได้แก่ บางครั้งพอใจ บางครั้งไม่พอใจ มีจำนวนเท่าๆ กันทั้ง 2 กลุ่ม สำหรับกลุ่มคนงานในโรงงานที่ไม่ตอบความ-คิดเห็นข้อนี้มีจำนวนมากกว่ากลุ่มพนักงานธนาคาร อาจเนื่องมาจากกลุ่มคนงานในโรงงานไม่เคยไปรับบริการทันตกรรมมากกว่ากลุ่มพนักงานธนาคาร

ตารางที่ 3 2.4.2 การเปรียบเทียบทัศนคติต่ออัตราค่าบริการทันตกรรม

ทัศนคติ	กลุ่มพนักงานธนาคาร ร้อยละ	กลุ่มคนงานในโรงงาน ร้อยละ
ถูก	3.80	7.08
เหมาะสม	37.80	47.92
แพง	27.20	15.00
ไม่ตอบ	31.20	30.00
รวม	100.00	100.00

จากตารางที่ 3 ถ้านำเอากลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่ออัตราค่าบริการทันตกรรม คือกลุ่มที่เห็นว่าอัตราค่าบริการพอเหมาะและถูกมารวมกันแล้ว จะเห็นว่าส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่มมีทัศนคติที่ถูกต้องคือ กลุ่มพนักงานธนาคาร ร้อยละ 41.60 และกลุ่มคนงานในโรงงานร้อยละ 55.00 ส่วนกลุ่มที่คิดว่าแพงนั้นเป็นกลุ่มพนักงานธนาคารมากกว่ากลุ่มคนงานในโรงงานร้อยละ 12.20 สำหรับผู้ที่ไม่ตอบนั้นมีจำนวนเท่า ๆ กัน

ตารางที่ 4 2.4.3 การเปรียบเทียบชนิดของบริการทันตกรรมที่ต้องการ

อันดับความต้องการ	ความต้องการของกลุ่มพนักงานธนาคาร	ความต้องการของกลุ่มคนงานในโรงงาน
1	การป้องกันโรคต่าง ๆ	การป้องกันโรคต่าง ๆ
2	อุดฟัน	ถอนฟัน
3	รักษาเหงือก (ขูดหินปูน)	รักษาเหงือก (ขูดหินปูน)
4	ถอนฟัน	อุดฟัน
5	ใส่ฟัน	ใส่ฟัน
6	อื่น ๆ	อื่น ๆ

จากตารางแสดงการเปรียบเทียบชนิดของความต้องการบริการทันตกรรมเรียงลำดับมากน้อย โดยใช้จำนวนคนเป็นเกณฑ์ในการจัดอันดับโดยให้อันดับ 1 เป็นบริการที่มีจำนวนคนต้องการมากที่สุด ลดหลั่นกันลงมาจนถึงอันดับ 6 เป็นบริการที่มีจำนวนคนต้องการน้อยที่สุด จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการบริการทันตกรรมชนิดต่าง ๆ คล้ายกัน คือมีความต้องการป้องกันโรคเป็นอันดับหนึ่ง และกลุ่มพนักงานธนาคารมีความต้องการอุดฟันเป็นอันดับ 2 แต่กลุ่มคนงานในโรงงานมีความต้องการบริการถอนฟันเป็นอันดับ ๒ ซึ่งพนักงานธนาคารจัดให้ความต้องการนี้เป็นอันดับที่ 4

3. พฤติกรรมเกี่ยวกับทันตสุขภาพ

3.1 การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของตนเอง

3.1.1 การประสบปัญหาทันตสุขภาพ พบว่าร้อยละ 85 ของกลุ่มพนักงานธนาคารเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาทันตสุขภาพมาก่อน ส่วนกลุ่มคนงานในโรงงานมีร้อยละ 76.67 สำหรับปัญหาที่เคยประสบนั้นอาจจำแนกได้ดังนี้คือ ในกลุ่มพนักงานธนาคารมีปัญหาเรื่องฟันร้อยละ 71.2

เหงือกร้อยละ 34.6 และอื่น ๆ ร้อยละ 2.0 ในกลุ่มคนงานโรงงานมีปัญหาเรื่องฟันร้อยละ 61.04 เหงือกร้อยละ 35.80 และอื่น ๆ ร้อยละ 3.33 แสดงว่าบางคนอาจมีปัญหาได้มากกว่าหนึ่งอย่างคือ มีปัญหาทั้งเหงือกและอื่น ๆ

3.1.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำความสะอาดปากและฟัน พบว่าร้อยละ 95.11 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 98.95 ของคนงานในโรงงาน ทำความสะอาดโดยการแปรงฟัน นอกจากนี้ก็มีการบ้วนปาก ใช้ไม้จิ้มฟัน และเช็ดฟัน ซึ่งเป็นส่วนน้อย

3.2 พฤติกรรมในการไปพบทันตแพทย์และบริการทันตกรรมที่เคยได้รับ

ตารางที่ 5 พฤติกรรมในการไปพบทันตแพทย์และบริการทันตกรรมที่เคยได้รับ

ชนิดของบริการ	กลุ่มพนักงานธนาคาร		กลุ่มคนงานในโรงงาน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตรวจฟัน	274	55.13	115	23.95
แนะนำการรักษาและป้องกัน	155	31.19	83	16.94
อุดฟัน	374	75.25	133	27.14
ถอนฟัน	348	70.20	215	44.79
ใส่ฟันบางซี่	107	21.53	69	14.08
ใส่ฟันทั้งปาก	0	0	3	0.61
ครอบฟัน	18	3.62	3	0.61
จัดฟัน	8	1.61	1	0.20
รักษาโรคเหงือก	234	48.08	65	13.27
อื่น ๆ	7	1.41	5	1.02

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มพนักงานธนาคารมีพฤติกรรมในการดูแลทันตสุขภาพโดยได้รับบริการจากทันตแพทย์ดีกว่ากลุ่มคนงานในโรงงาน เพราะมีจำนวนของผู้ไปรับบริการชนิดต่าง ๆ มากกว่ากลุ่มคนงานในโรงงาน และคนหนึ่ง ๆ อาจได้รับบริการทันตกรรมมากกว่าหนึ่งชนิด และบริการที่เคยได้รับมากที่สุดสำหรับกลุ่มพนักงานธนาคารคือ การอุดฟัน รองลงมาได้แก่การถอนฟัน ส่วนกลุ่มคนงานในโรงงานนั้นบริการทันตกรรมที่เคยได้รับมากที่สุดคือการถอนฟัน รองลงมาได้แก่การอุดฟัน

3.3 พฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพให้บุตร

3.3.1 การแปรงฟันให้บุตร พบว่าร้อยละ 43.81 ของพนักงานธนาคาร และร้อยละ 54.15 ของคนงานในโรงงานเคยแปรงฟันให้บุตร

3.3.2 การไปพบทันตแพทย์ของบุตร ร้อยละ 32.38 ของพนักงานธนาคารที่มีบุตรและร้อยละ 29.27 ของคนงานในโรงงานที่มีบุตร ตอบว่าบุตรเคยไปพบกับทันตแพทย์ ซึ่งเมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติมีความเชื่อมั่นที่ 95 % พบว่าพฤติกรรมในเรื่องนี้ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงชนิดของบริการทันตกรรมที่บุตรเคยได้รับ

บริการทันตกรรม	บุตรพนักงานธนาคาร		บุตรคนงานในโรงงาน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ตรวจฟัน	23	67.65	31	51.66
2. แนะนำการรักษาและป้องกัน	17	50.00	21	35.00
3. อุดฟัน	11	32.35	16	26.66
4. ถอนฟัน	23	67.65	44	73.33
5. จัดฟัน (ทันตกรรมจัดฟัน)	1	2.94	0	0
6. ทายาป้องกันฟันผุ	6	17.65	8	13.33
7. รักษาโรคเหงือก	2	5.88	2	3.33
8. อื่น ๆ	1	2.94	1	1.66

จากตารางจะแสดงให้เห็นว่า บุตรของกลุ่มตัวอย่างที่เคยไปพบทันตแพทย์ส่วนใหญ่ได้รับบริการถอนฟันและตรวจฟัน สำหรับพนักงานธนาคารจำนวนบุตรไปถอนฟันมี 23 คนหรือร้อยละ 67.65 ของผู้ที่เคยพาบุตรไปพบทันตแพทย์ ซึ่งเท่ากับจำนวนผู้ที่ไปรับการตรวจฟัน สำหรับกลุ่มคนงานในโรงงานมีจำนวนบุตรที่เคยไปรับการถอนฟัน 44 คน หรือร้อยละ 73.33 และได้รับการตรวรฟันร้อยละ 31.66

3.4 พฤติกรรมเกี่ยวกับการที่เคยได้รับฟังการสอนทันตสุขศึกษา

กลุ่มพนักงานธนาคารร้อยละ 41.8 และคนงานในโรงงานร้อยละ 29.17 เคยฟังการสอนทันตสุขศึกษา ซึ่งจำนวนนี้ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของแต่ละกลุ่ม

การวิจารณ์ผล

การที่กลุ่มพนักงานธนาคาร ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงและเศรษฐานะดีมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพไม่แตกต่างกับกลุ่มของคนงานในโรงงาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาและเศรษฐานะต่ำ และทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้น้อยมาก นอกจากนี้กลุ่มพนักงานธนาคารยังคิดว่าตนเองมีความรู้บ้างในด้านนี้ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่มีระดับการศึกษาสูง ทำให้เกิดความเข้าใจที่ผิด และอาจเป็นเพราะความรู้ทั่วไปมิได้มีการสอดแทรกความรู้ด้านทันตสุขศึกษาเข้าไปอย่างเพียงพอก็ได้

เกี่ยวกับความคิดต่ออัตราค่าบริการทันตกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ของทั้ง 2 กลุ่ม มีความพอใจต่ออัตราค่าบริการ นับว่าเป็นทัศนคติที่ดี แต่ยังมีกลุ่มที่น่าจะกล่าวถึง ซึ่งแม้จะเป็นเพียงส่วนน้อยก็ตามคือ กลุ่มที่ให้ความเห็นว่า อัตราค่าบริการทันตกรรมแพงมาก ซึ่งมีอยู่ในกลุ่มพนักงานธนาคารมากกว่ากลุ่มคนงาน สาเหตุที่ทำให้เกิดความเห็นเช่นนี้ ก็เนื่องมาจาก การไม่ตระหนักถึงความสำคัญของทันตสุขภาพ จึงไม่ยินดีที่จะจ่ายค่าบริการทันตกรรมเพื่อดำรงทันตสุขภาพของตนให้ดีไว้ แต่อาจยินดีที่จะจ่ายเงินจำนวนเท่ากันหรือมากกว่าแก่บริการอื่นซึ่งตนเห็นว่าจำเป็นกว่า เช่นบริการเสริมสวย ดูภาพยนตร์ หรือบริการบำรุงความสุขอย่างอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งทัศนคติเช่นนี้ไม่ถูกต้อง สมควรที่จะได้รับการชี้แจงแก้ไข โดยการให้ทันตสุขศึกษาเพื่อให้ได้ความรู้อย่างถ่องแท้ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของทันตสุขภาพ และเพื่อเป็นรากฐานของการมีพฤติกรรมที่ดีต่อไป เพราะถ้ายังมีทัศนคติเช่นนี้อยู่ คนกลุ่มนี้ก็จะพยายามหลีกเลี่ยงการไปพบทันตแพทย์เพื่อรับบริการ ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้ทันตสุขภาพไม่ดี

ส่วนความแตกต่างอื่น ๆ ระหว่างประชากร 2 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ การจัดอันดับของชนิดบริการที่ต้องการ พฤติกรรมในการไปพบทันตแพทย์ และชนิดของบริการที่เคยได้รับ การแปรงฟันให้บุตร และพฤติกรรมเกี่ยวกับการได้รับฟังการสอนทันตสุขศึกษานั้น พิจารณาถึงสาเหตุของความแตกต่างได้แก่

1. ธนาคารมีบริการทันตกรรมของตนเอง ซึ่งมีทันตแพทย์ประจำสำหรับให้บริการแก่พนักงานของธนาคารโดยเฉพาะ และไม่ต้องเสียค่าบริการแต่อย่างใด จึงสะดวกแก่พนักงานในการที่จะไปรับบริการทันตกรรม แต่กลุ่มคนงานในโรงงานไม่มีบริการเช่นนี้

2. เนื่องจากกลุ่มคนงานในโรงงานส่วนใหญ่มีเวลาทำงานเป็นผลัด ซึ่งบางครั้งมีเวลาว่างจากงานไม่ตรงกับการทำงานของทันตแพทย์

จึงไม่สามารถไปขอรับบริการทันตกรรมได้ แม้ว่าจะเป็นการพึ่งการสอนทันตสุขศึกษาก็ตาม และเนื่องจากเหตุผลอันเดียวกันนี้ ทำให้คนงานในโรงงานจำเป็นต้องรับบริการที่ใช้เวลาสั้น ไม่ต้องไปพบทันตแพทย์บ่อยครั้ง ซึ่งได้แก่บริการถอนฟัน มากกว่าการรักษาชนิดอื่นๆ

3. เศรษฐานะของกลุ่มคนงานในโรงงานไม่เอื้ออำนวยในการจ่ายค่าบริการทันตกรรมบางชนิด ซึ่งมีอัตราค่าบริการสูงกว่าการถอนฟัน และประกอบกับไม่มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ประชากรกลุ่มนี้จึงไปพบทันตแพทย์ ส่วนใหญ่เพื่อรับบริการถอนฟันมากกว่าบริการด้านอื่น ๆ รวมทั้งการดูแลแปรงฟันให้บุตรกลุ่มคนงานในโรงงานแปรงฟันให้มากกว่ากลุ่มพนักงานธนาคาร เพราะกลุ่มพนักงานธนาคารมีเศรษฐานะดีสามารถจ้างผู้เลี้ยงบุตรแทนได้จึงมิได้แปรงฟันให้บุตรด้วยตนเอง

ข้อสรุป

1. ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ พบว่ากลุ่มพนักงานธนาคารและกลุ่มคนงานในโรงงานมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพไม่แตกต่างกัน และมีความรู้น้อยมาก

2. ทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ทางทันตสุขภาพของตนเอง พบว่า มีความแตกต่างกันบ้าง โดยกลุ่มคนงานในโรงงานเกือบครึ่งหนึ่ง คิดว่าตนเองไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ ซึ่งตรงกับความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพผู้ที่วิจัยได้ทดสอบในข้อ 1 ส่วนพนักงานธนาคารจำนวนเกือบเท่ากันคิดว่าตนเองรู้บ้าง ซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริงที่ได้ทดสอบ

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้เรื่องทันตสุขภาพของตนเอง พบว่า ความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม และสามารถบอกได้ว่า สุขภาพฟันและเหงือกของตนเองเป็นอย่างไร และขณะนั้นมีฟันในปากอยู่ครบหรือไม่

2.3 ทัศนคติต่อทันตแพทย์ ทั้ง 2 กลุ่มมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน คือส่วนใหญ่ไม่กลัวทันตแพทย์

2.4 ทัศนคติเกี่ยวกับบริการทันตกรรม

2.4.1 ทัศนคติต่อบริการที่ได้รับ เกือบครึ่งหนึ่งของทั้ง 2 กลุ่ม มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน คือมีความพอใจต่อบริการทันตกรรมที่เคยได้รับ

2.4.2 ทัศนคติต่ออัตราบริการทันตกรรม ทั้ง 2 กลุ่มมีทัศนคติแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย คือ ส่วนใหญ่ของกลุ่มคิดเห็นว่ามีอัตราพอสมควร และกลุ่มของคนงานใน

โรงงาน มีความคิดเห็นเช่นนี้มากกว่ากลุ่มของพนักงานธนาคารประมาณร้อยละ 10 และกลุ่มของพนักงานธนาคารที่มีความเห็นว่าแพงมากนั้นมีมากกว่ากลุ่มคนงานในโรงงานที่มีความเห็นเช่นเดียวกันประมาณร้อยละ 12

2.4.3 ความต้องการบริการทันตกรรม ทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการบริการทันตกรรมเหมือนกัน และแตกต่างกันเฉพาะการจัดอันดับของชนิดบริการทันตกรรมที่ต้องการเท่านั้น

3. พฤติกรรมเกี่ยวกับทันตสุขภาพ

3.1 การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของตนเอง

3.1.1 การประสบปัญหาทันตสุขภาพ พบว่าไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่ของทั้งสองกลุ่ม เคยประสบปัญหา ซึ่งส่วนมากได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับฟันและรองลงมาได้แก่เหงือก

3.1.2 การปฏิบัติเกี่ยวกับการทำความสะอาดปากและฟัน ทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน เกือบทุกคนทำความสะอาดโดยการแปรงฟัน

3.2 พฤติกรรมในการไปพบทันตแพทย์และบริการทันตกรรมที่เคยได้รับ พบว่าทั้ง 2 กลุ่มมีพฤติกรรมแตกต่างกัน โดยกลุ่มพนักงานธนาคารไปพบทันตแพทย์มากกว่ากลุ่มคนงานในโรงงาน บริการทันตกรรมที่เคยได้รับก็ต่างกันคือ กลุ่มพนักงานธนาคารได้รับการอุดฟันมากกว่าถอนฟันเล็กน้อย แต่กลุ่มคนงานได้รับบริการด้านถอนฟันมากกว่าบริการชนิดอื่น ๆ มาก

3.3 พฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพให้บุตร

3.3.1 การแปรงฟันให้บุตร การปฏิบัตินี้แตกต่างกัน โดยกลุ่มคนงานเคยแปรงฟันให้บุตรมากกว่ากลุ่มพนักงานธนาคาร

3.3.2 การไปพบทันตแพทย์ของบุตร พบว่าพฤติกรรมนี้ไม่แตกต่างกันระหว่าง 2 กลุ่ม

3.4 พฤติกรรมเกี่ยวกับการที่เคยได้รับฟังการสอนทันตสุขศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มพนักงานธนาคารเคยได้รับฟังการสอนมากกว่ากลุ่มคนงานในโรงงาน

สรุปได้ว่าระดับการศึกษาของบุคคลไม่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับทันตสุขภาพ แต่เศรษฐานะของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพบางส่วนเท่านั้น เพราะการจัดบริการทันตกรรมก็มีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพของบุคคลด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแสดงว่า กลุ่มประชากรทั้ง 2 กลุ่ม มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพน้อยมาก ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ทัศนคติและพฤติกรรมยังไม่ถูกต้องในด้านนี้ จึงควรจัดให้มีบริการทันตกรรมอย่างทั่วถึง โดยจัดให้มีบริการทั้งด้านทันตสุขศึกษา ทันตกรรมป้องกัน และทันตกรรมบำบัด โดยเน้นหนักเรื่องการเผยแพร่ความรู้ให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บริการทันตกรรมที่ควรจัดให้แก่ประชากรควรเป็นดังนี้

1. บริการด้านการส่งเสริมทันตสุขภาพ ได้แก่การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของช่องปาก
2. บริการทันตกรรมป้องกัน
3. บริการการรักษาโรค

บริการทันตสุขศึกษาและบริการทันตกรรมป้องกัน

บริการทั้ง 2 ชนิดนี้ เพื่อให้ประชากรสามารถช่วยตนเองได้อย่างถูกต้อง และรู้จักวิธีดูแลทันตสุขภาพก่อนที่จะเกิดโรคขึ้น และเพื่อหยุดยั้งการลุกลามของโรค ธนาคารและโรงงานควรร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐบาล เช่น กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร จัดให้มีการสอนทันตสุขศึกษาเป็นครั้งคราว และมีการติดตามผล แนะนำการใช้ฟลูโอไรด์เพื่อป้องกันโรค จัดทำคู่มือคำแนะนำ พร้อมทั้งแจกอุปกรณ์ที่จำเป็นบางอย่าง เช่น แปรงสีฟันยาสีฟัน

บริการด้านการบำบัดรักษา ควรจัดดังนี้

1. จัดบริการทันตกรรมทุกชนิด รวมทั้งการใส่ฟันด้วย และให้บริการครอบคลุมทั่วถึงแก่ประชากรที่มีความต้องการ (needs) ทุกคน และบริการทันตกรรมควรมีการสอนทันตสุขศึกษาเป็นรายบุคคล และทันตกรรมป้องกันด้วย

2. จัดทำข้อตกลงหรือสัญญากับสำนักงานบริการทันตกรรมของรัฐและ/ หรือเอกชน ซึ่งสามารถให้บริการแก่ประชากรได้อย่างสะดวก และธนาคารหรือโรงงานจะเป็นผู้จ่ายค่าบริการเอง โดยพนักงานหรือคนงานไม่ต้องจ่ายแต่ประการใด

3. จัดให้พนักงานหรือคนงานสามารถเลือกสถานบริการทันตกรรมที่ตนสะดวกได้เอง และจ่ายค่าบริการไปก่อน แล้วจึงนำใบเสร็จมาเบิกจ่ายคืนภายหลัง

4. จัดให้มีการประกันสุขภาพซึ่งรวมทั้งทันตสุขภาพแก่พนักงานของธนาคารและคนงานในโรงงาน โดยเก็บเบี้ยประกันราคาถูก

ข้อเสนอแนะทั้ง 4 ข้อนี้ ธนาคารและโรงงานจะเลือกจัดข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อก็ได้ แต่จุดมุ่งหมายคือ ต้องให้บริการครอบคลุมได้อย่างทั่วถึงและให้บริการทันตกรรมได้ทุกชนิด

กิติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ โรงงานบีเอสเอส จำกัด โรงงานซูซูกิ โรงงานทอผ้าเกียกกาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลผู้มีส่วนช่วยเหลือและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง คือ

1. พนักงานธนาคารและคนงานโรงงานอุตสาหกรรมทุกคน
2. ทันตแพทย์หญิง เนื้อทิพย์ พันธุมวนิช สำนักงานแพทย์ธนาคารกสิกรไทย
3. อาจารย์ สุเมธ วัชระชัยสุรพล สถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. นางสาวประเทือง ดีดพิณ นักสถิติ คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

1. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข รายละเอียดโครงการทันตสาธารณสุขตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ พ.ศ. 2520–2524
2. Goose D.H., and Hartles, R.L. : Principles of Preventive dentistry London. Pergamon Press, 1964
3. วัชรินทร์ มรรคดวงแก้ว : การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนไทย "ฟันดี มีสุข" ว. ทันต จุฬา ฯ ปีที่ 1 หน้า 29 พ.ศ. 2521
4. ม.ร.ว. นิภัสร ลดาวัลย์ และ สุภาพร กัณห์วานิช : ความรู้และการปฏิบัติของผู้ปกครองเกี่ยวกับทันตสุขภาพของเด็กที่ชลบุรี ว. ทันต. ปีที่ 24 หน้า พ.ศ. 2517
5. ประกล พิบูลโรจน์ และ สุภาพร กัณห์วานิช : ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพ ของชุมชน ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีแหล่งให้บริการทางทันตสุขภาพอยู่ใกล้กับคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ไม่มีแหล่งให้บริการทางทันตสุขภาพอยู่ใกล้ ว. ทันต. ปีที่ 28 หน้า 37 พ.ศ. 2521

Abstract

Pensri Sitthisomwong and Sulaksana Palanuwong : Knowledge, attitude and practice in oral health in two Thai groups C.U. Dent. J. 3 : 149, 1980.

The knowledge, attitude, and practice about oral health in two Thai group of difference economic and educational levels was compared. There are no differences among the two groups in knowledge and attitude about the oral health, dentists and dental service. The differences are found in the demands of the types of dental services, the appointment of the dentist and the care of their children oral health.